

POKYNY PRO PSANÍ DIPLOMOVÝCH PRACÍ

Ústav slavistiky FF MU, Seminář jihoslovanských filologií a balkanistiky

Obsah:

Stanovený minimální rozsah
Termíny pro odevzdání závěrečných prací
Struktura diplomové práce
Některé zásady pro přípravu a psaní práce
Překlady
Přepis z cyrilice do latinky, některé další specifické znaky
Formální úprava textu
Bibliografické citace
Užitečné odkazy
Doporučená literatura

Stanovený minimální rozsah:

Počty znaků včetně mezer:

- oborová práce v bakalářském studiu: 27 000 znaků (cca 15 NS /normostran/)
- oborová práce v magisterském studiu: 54 000 znaků (cca 30 NS)
- diplomová práce (bakalářská, Bc.): 72 000 znaků (cca 40 NS)
- diplomová práce (magisterská, Mgr.): 135 000 znaků (cca 75 NS)
- disertační práce (doktorská, Ph.D.): 180 000 znaků (cca 100 NS)

Počet znaků své práce zjistíte: Soubor, Vlastnosti, Statistické údaje, zaškrtnout okénko včetně poznámek pod čarou a vysvětlivek

Termíny pro odevzdání závěrečných prací:

Obhajoba v červnu: **30. dubna**
Obhajoba v září: **30. června**
Obhajoba v lednu/únoru: **30. listopadu**

Pro bakalářské studium se zářijový termín státní zkoušky nevypisuje, neprobíhají tudíž ani obhajoby závěrečných prací.

Po těchto termínech nebudou práce pro obhajobu přijímány!

Struktura diplomové práce:

Přední strana desek, titulní strana, čestné prohlášení

Viz vzor (k dohledání na www.phil.muni.cz)

Poděkování (není povinné)

Obsah

Uvedete názvy všech kapitol a podkapitol (podkapitoly menším písmem, popř. odsazené pomocí tabulátoru), ke každé kapitole a podkapitole na pravém okraji napíšeme číslo strany, na které začíná.

Seznam zkratk

Sepíšete všechny zkratky institucí apod., které v textu používáte. K levému okraji budou zarovnány zkratky, do pravého sloupce pak jejich vysvětlení. V případě, že zkratka je v cizím jazyce, uvedete její originální znění a do závorky pak český překlad.

Úvod

Struktura úvodu je v podstatě určena a skládá se z těchto částí:

- 1) krátké představení tématu = **co**, dále **proč** bylo zvolené, (případně kterými okruhy, problémy se autor nezabývá), v čem je nové, aktuální
- 2) stručná informace o použité literatuře (její rozsah, úplnost), o pramenech = **z čeho** a o použitých heuristických metodách a technikách = **jak**. Podle charakteru práce může být tato část rozdělena na dvě: a) současný stav vědeckých poznatků o problematice, tj. přehled a kritika (= hodnocení) sekundární literatury, b) primární prameny: přehled a kritika (= jejich přínos) použitých pramenů a použitých heuristických metod a technik
- 3) stručný nástin obsahu jednotlivých kapitol
- 4) cíl práce: konkrétní úlohy řešené v práci (nové poznatky nebo nové pohledy)

Jádro práce

Jednotlivé kapitoly, které je možno členit na podkapitoly.

Závěr

Shrnutí výsledků, přínos práce (jaké nové poznání přináší). Navíc lze zmínit nově zjištěné problémy, úskalí nebo žádoucí další směřování bádání.

Resumé (Abstract, Shrnutí)

Stručné shrnutí textu a závěrů.

Rozsah: nejméně dvoustránkové (3 600 znaků).

Ve studovaném jazyce, popř. v angličtině.

Seznam použité literatury

Neboli bibliografie musí zahrnovat všechna knižní a časopisecká díla (včetně elektronických), z nichž autor práce čerpá. Soupis je řazen abecedně, v úpravě, která platí pro citace (viz níže).

Internetové (on-line) zdroje se řadí samostatně nakonec. To ovšem *neplatí pro digitalizované podoby odborných časopisů nebo sborníků*, které řadíme k sekundární literatuře a opatříme patřičným odkazem na online prostředí, odkud byl zdroj čerpán. V případech, kdy je to účelné, rozdělte literaturu na **Primární** a **Sekundární** (toto platí například u literárněvědných nebo jazykovědných prací). K Seznamu je možno připojit ještě **Další literaturu** k tématu, z níž autor v textu necitoval, ale kterou považuje za důležitou, či

která mu nějakým způsobem např. metodologicky pomohla. Tato literatura bude samostatným soupisem (není povinné).

Prameny

Primární prameny, nebo **Archivní prameny**, nebo je nahradí **Primární literatura** (viz výše) – záleží na požadavcích a zvyklostech různých oborů. Konzultujte s vedoucím práce.

Seznam informátorů

V případě terénního výzkumu připojte Seznam informátorů. V soupisu uveďte jméno a příjmení, rok narození, místo bydliště, případně další pasportizační údaje podle potřeb práce, např. zaměstnání, místo narození, etnická příslušnost, vzdělání, odkdy žije v obci.

Pamatujte, že k uvedení těchto informací musíte mít souhlas respondentů (stačí ústní).

Přílohy (není povinné)

Obsahují přepisy nahraných interview, různé soupisy, ukázky archivních pramenů, fotografie, nákresy, tabulky, grafy...

Pokud je příloh více, je třeba udělat jejich soupis.

Příloha může být rovněž na samostatném digitálním nosiči (CD, DVD), pokud např. obsahuje audionahrávky, videomateriál či jiný, do papírové podoby těžko převoditelný obsah. CD či DVD bude v takovém případě vloženo do papírového obalu a ten bude nalepený na poslední straně (vnitřní strana vazby). Je nutno dbát na to, aby nosič z obalu nemohl snadno vypadnout. Nosič by také měl být popsán, aby bylo zřejmé, co obsahuje, kdo jeho obsah vytvořil a kdy.

Některé zásady pro přípravu a psaní práce:

Příprava práce

- 1.** Vymezte si oblast zkoumání. Vyberte si **téma** ze zadaných možností nebo konzultujte vlastní návrh. Volba tématu je první a nejtěžší fáze práce. Správně zvolené téma je důležité pro dobrý výsledek.
- 2.** Kritéria výběru tématu: Osobní zájem. Intelektuální přiměřenost – bakalářská práce/magisterská práce atd. Reálný rozsah tématu. Aktuálnost tématu (s ohledem na vývoj vědy, společenská). Práce má přinést nové poznatky nebo nové pohledy. Opakovat již známé poznatky nemá smysl.
- 3.** Zorientujte se v tématu. **Literaturu** začněte studovat **od nejnovější**. Prověřené poznatky najdete hlavně v knihách, otevřené problémy spíše v časopisech.
- 4.** Po první orientaci si vypracujte **osnovu** = předběžnou strukturu práce. Pomáhá při třídění poznatků z literatury a pramenů. Osnova se postupně upřesňuje, precizuje, případně i mění.
- 5.** Stanovte si **cíl** práce. Ten se, stejně jako téma práce, postupně zpřesňuje. Můžete zformulovat určitou pracovní **hypotézu**, která se v průběhu práce potvrdí, nebo vyvrátí.
- 6.** Udělejte si věcný plán studia literatury a pramenů.
- 7.** Udělejte si reálný časový rozvrh a dodržujte ho. Pořadí je: literatura, prameny, utřídění dat, psaní textu.

Psaní práce

- 8.** **Úvod** a **Závěr** se píše až nakonec.
- 9.** **Název** práce má odpovídat obsahu. Totéž platí pro kapitoly.
- 10.** **Kapitoly** a jejich obsah na sebe mají logicky navazovat.
- 11.** **Rozsah kapitol** by měl být srovnatelný.
- 12.** Brzy napište kapitolu vycházející z literatury, tzv. **přehledovou stat'**. Utřídíte si stávající poznatky a bude se Vám lépe pracovat s prameny.

- 13.** Při psaní se **držte tématu** dané kapitoly. Pokud se Vám to nedaří, použijte „systém nůžky“ – přestěhujte vybočující pasáže. Po dopsání práce z tohoto aspektu znovu překontrolujte celý text, ale s časovým odstupem několika dní, jinak chyby „neuvidíte“.
- 14.** Dbejte na to, abyste **neopakovali** stejné informace a stejné formulace víckrát na různých místech. (Častá chyba začátečníků.)
- 15.** Soustřeďte se na informace **podstatné**, nezabíhejte do přílišných podrobností, nebo se „utopíte“ a práci nedokončíte. Nesnažte se za každou cenu napsat vše, co víte.
- 16.** V celém textu používejte **stejné pojmy** pro tytéž jevy. Cizími pojmy a termíny šetřete. Potřebujete-li cizojazyčný termín syntakticky začlenit do svého českého textu, uveďte ho českým obecnějším pojmenováním tak, abyste cizojazyčný termín dostali do nominativního tvaru singuláru či plurálu a nemuseli jej komolit nevhodně připojenou českou koncovkou. Stejně tak je nepřipustné v českém textu používat cizojazyčné pádové formy. Např. „chorvatskému termínu *punoznačne riječi* odpovídá v češtině termín *plnovýznamová slova*“, NE: „chorvatským *punoznačným riječím* odpovídá...“, ani „chorvatským *punoznačnim riječima* odpovídá...“
- 17.** Cizojazyčná ženská příjmení **přechylujte**, neboť je to v souladu s normou spisovné češtiny. Umožníte tím příslušné příjmení bez potíží syntakticky začlenit do českého textu, vyhnout se neshodě podmětu s přísudkem a snadno určit osobu ženského pohlaví („studie R. Dragičevićové a D. Klikovacové“, NE: „studie R. Dragičević a D. Klikovac“). Bulharská nebo ruská ženská příjmení jsou sice již přechýlená, ale příponou -a, která se v českém textu nahrazuje domácí příponou -ová („studie M. Kuzmovové a K. Ničevové“, NE: „studie M. Kuzmové a K. Ničevé“, ani „studie M. Kuzmovy a K. Ničevy“). Na originální podobu ženského příjmení lze při prvním uvedení jména v nominativu upozornit tím, že se sufix -ová vloží do závorčky, např. R. Dragičević(ová), pokud to struktura jména neumožňuje, pak se do závorčky vloží celý originální tvar – např. V. Koprivicová (Koprivica). V bibliografických údajích ženská příjmení nepřechylujte, při překladech citací naopak ano.
- 18.** Pokud používáte **cizí literaturu**, mějte na zřeteli, že jeden obor má v různých zemích rozdílné národní tradice bádání. To může znamenat preferenci jiných témat, odlišné (i protichůdné) interpretace, rozdíly ve vědecké terminologii, různý přípustný stupeň exprese v písemném vyjadřování a další. V takovém případě vycházejte z české tradice příslušného oboru a cizí literaturu používejte **kriticky**.
- 19.** Jasně **odlišujte cizí a vlastní** poznatky, myšlenky, názory.
- 20.** Neopisujte **cizí fráze**, pozná se to. Pokud považujete myšlenku, formulaci některého autora za zvlášť významnou, ztotožňujete se s ní, nebo ji kritizujete, jste jiného názoru, citujte ji v textu doslova a uveďte autora, případně ji parafrázujte a opět citujte autora.
- 21.** Nesnažte se vše za každou cenu vysvětlit. Jednou z chyb začátečníků je přílišná horlivost formulovat příčinné vztahy bez dostatečných podkladů a pochopení.
- 22.** Do **poznámkového aparátu** (= číslované poznámky pod čarou) patří: a) bibliografické odkazy (pokud se nepoužívá odlišná lingvistická norma odkazování na sekundární literaturu), b) drobná vysvětlení, komentáře, odbočky, které by rušily plynulost textu, životopisné či bibliografické údaje o osobách, o nichž se v textu hovoří v druhém plánu atd., c) odkazy na jiné pasáže v textu, kde se problematikou (dále, více) zabýváte. Poznámky by neměly rozsahem překročit čtvrtinu textu.
- 23.** Citujte jen **literaturu**, kterou jste skutečně použili.
- 24.** V **Seznamu použité literatury** uveďte všechny práce, které jste citovali v poznámkách nebo na které jste odkazovali přímo v textu druhým možným způsobem (tzv. lingvistickým – viz dále). V tomto Seznamu by naopak neměly být práce, které jste v poznámkách necitovali. O **Další literatuře** k tématu viz výše.
- 25.** Dodržujte **etiku** odborné práce. **Plagiátorství je krádež a důvod k nepřijetí vaší práce.** Můžete opisovat, ale vždy MUSÍTE citovat zdroj. Citovat musíte přesně (to znamená konkrétní stránku – stránky, ne celý článek nebo celou knihu!), aby bylo možné zdroj

identifikovat. Autora uvádějte u všech převzatých faktů, metod, postupů, myšlenek. Pokud tvrzení autora použijete v textu podruhé, potřetí, musíte autora citovat pokaždé znovu. **Povinnost citovat se nevztahuje pouze na všeobecně známé skutečnosti v rozsahu neoddiskutovatelných faktů, všeobecného vzdělání a základních poznatků příslušného oboru.** Neupravujte, nezkreslujte citované nebo parafrázované myšlenky a fakta. Informujte pravdivě a úplně o poznatcích, které jste sami získali.

26. Vyjadřujte se v souladu s požadavky **odborného stylu** a nezaměňujte jej za publicistický nebo umělecký.

27. Vyjadřujte se **přesně, jasně a srozumitelně**, spisovnou češtinou (popř. spisovnou formou jiného jazyka práce). Neužívejte dlouhá nebo složitá souvětí a „větne příšerky“ rozbijte na několik jasných a srozumitelných vět. Vyvarujte se chyb začátečnicků, např. střídání větných podmětů v souvětí i v následujících větách a střídání přítomného a minulého slovesného času. Při psaní se v případě váhání opírejte o aktuální *Pravidla českého pravopisu* (akademické vydání), *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost* (pokud možno nejnovější vydání po roce 2000), *Akademickou příručku českého jazyka* (2014) nebo jazykovou poradnu Ústavu pro jazyk český AV ČR (internetové stránky viz níže; mailové dotazy ujc@ujc.cas.cz; brněnské tel. č. 541 212 281 (9–12 hod.)).

28. V textu nemůžete volně střídát **autorský plurál** (*domníváme se*) a **singulár** (*zabývám se, podle mého názoru*). Zvolte si jeden z těchto způsobů a důsledně jej dodržujte v celém textu.

29. **Neuvádějte akademické tituly**, hodnosti u jmen již zemřelých badatelů (dr., prof., akademik,...). Místo toho užívejte křestní jména. Např. ...práce Lubora Niederla... Lubor Niederle řešil... (NE: ...práce profesora Niederla..., ani ...práce Niederla...)

30. **Zeměpisné názvy** se v textu píší zpravidla v podobě, jaká se dnes užívá v zemi jejich výskytu. Výjimkou (v textu, ne v bibliografických citacích!) jsou vžitě počeštěné názvy (Bělehrad, Sofie, Záhřeb, Lublaň, NE: Beograd, Sofija/Sofia, Zagreb, Ljubljana). V případě pochybností můžete použít publikaci: Král, Václav: *Fyzická geografie Evropy*. Academia, Praha 1999, anebo *Slovník spisovné češtiny* (oddíl 3c. Zeměpisná jména).

31. Pokud má cizí jev **český ekvivalent**, použijte v textu české označení, zejména pokud cizí označení není v českém prostředí obecně srozumitelné. Např. sv. Helena, sv. Jiří (NE: sv. Elena, sv. Georgi). Záležitost můžete v textu okomentovat. Naopak nepřekládejte pojmy patriarcha, metropolita (NE: arcibiskup, biskup), protože ty jsou spojené s konkrétním církevním prostředím. Jednotlivé případy konzultujte.

32. V textu pokud možno nepoužívejte **zkratky**. Vypisujte: v roce, roku, v letech, století. Konkrétní rok a století pište číslovkou, desetiletí pište slovy, např.: **v roce 1978, v osmdesátých letech 19. století, v první polovině 14. století** (NE: v 80. letech devatenáctého století, v 1. pol. 14. st./stol.).

Překlady:

Citace úryvků z cizojazyčné odborné literatury, z pramenů a z rozhovorů s respondenty v textu a v přílohách uvádějte v českém překladu. U lingvisticky zaměřených diplomových prací je vyžadováno též uvedení originálního znění v poznámce pod čarou.

Otázku, jestli ukázky z uměleckých děl (prózy, poezie) v textu citovat v originále nebo v překladu, konzultujte s vedoucím práce.

Přepis z cyrilice do latinky, některé další specifické znaky:

V textu: Vlastní jména – osobní a zeměpisná v textu přepisujte z cyrilice do latinky. Doporučené zásady transkripce a transliterace naleznete v akademickém vydání *Pravidel českého pravopisu*. V textech psaných latinkou určitě zachovávejte:

- srbochorvatské **đ, Đ** (buď vložení pomocí funkce **Symbol**, nebo pomocí **Alt 208 /đ/**, resp. **Alt 209 /Đ/**, nebo pomocí **AltGr s /đ/**, resp. **AltGr d /Đ/**),
- srbochorvatské **ć, Ć** (buď vložení pomocí funkce **Symbol**, nebo pomocí **Alt 134 /ć/**, resp. **Alt 143 /Ć/**, nebo pomocí čárky, tj. znaku pro délku a malého c ' c /ć/, resp. čárky, tj. znaku pro délku a velkého C ' shift C /Ć/).

Nezaměňujte dále:

- slovenské měkké **Ľ, Ľ** (tvoří se buď vložení pomocí funkce **Symbol**, nebo pomocí **Alt 150 /Ľ/**, resp. **Alt 149 /Ľ/**, nebo pomocí háčku a malého l shift ` l /Ľ/, resp. háčku a velkého L shift ` L /Ľ/) a

- slovenské dlouhé **ĺ, ĺ** (tvoří se buď vložení pomocí funkce **Symbol**, nebo pomocí **Alt 146 /ĺ/**, resp. **Alt 145 /ĺ/**, nebo pomocí čárky, tj. znaku pro délku a malého l ' l /ĺ/, resp. čárky, tj. znaku pro délku a velkého L ' shift L /ĺ/).

Bulharské **ѣ, Ѓ** transliterujte jako **ǣ, Ǟ** (tvoří se buď vložení pomocí funkce **Symbol**, nebo pomocí **Alt 199 /ǣ/**, resp. **Alt 198 /Ǟ/**); u slabikotvorného r lze v počestěných případech vokál **ǣ** vypustit (černorizec Chrabăr, ale též mnich Chrabr; patriarch Evtimij Tărnovski, ale též patriarcha Evtimij Trnovský).

Vyvarujte se jednak rusifikace či archaizace bulharských jmen (Ivan Asen, car Simeon, D. Blagoev, NE: Ivan Asen, car Symeon, D. Blagojev), jednak používání jejich anglických nebo jiných nečeských transkribovaných podob (převzatých kupř. z anglojazyčné nebo německojazyčné odborné literatury – např. Todor Živkov, NE: Todor Zhivkov, Todor Jivkov, Todor Schiwkow apod.).

V bibliografických citacích literatury (references) u nelingvistických závěrečných prací:

Práce psané cyrilicí pište v bibliografických citacích rovněž v transliteraci do latinky. To se týká Seznamu použité literatury (příp. Další literatury) i poznámek pod čarou. V bibliografických citacích literatury u **lingvisticky orientovaných závěrečných prací** je běžné zachovat původní grafickou podobu citovaného díla, a to jak v poznámkách pod čarou, tak i v Seznamu použité literatury, příp. v Další literatuře. Pokud ve své práci citujete literaturu psanou cyrilicí i latinkou a pro citaci bibliografických údajů používáte systém poznámek pod čarou, Seznam použité literatury bude mít nejprve abecedně seřazené položky psané latinkou, poté azbučně seřazené položky psané cyrilicí (případně naopak, je-li text diplomové práce psán bulharsky, makedonsky či srbsky cyrilicí). Totéž platí pro eventuální Další literaturu.

Pokud používáte metodu **citačního odkazu přímo v textu (citations**, tzv. harvardský systém), pak se Seznam použité literatury řídí podobou zvolených odkazů, které jsou **vždy v latince**, pokud je práce psaná **v jazyce používajícím latinku** (př. Čermák 2007: 359; Stanojčić 2010: 25), resp. **vždy v cyrilici**, pokud je práce psaná **v jazyce používajícím cyrilicí** (př. Чермак 2007: 359; Станојчић 2010: 25), Teprve za odkazem následuje bibliografická citace, jež může být i v jiném písmu (více viz dále kap. *Bibliografické citace*).

Formální úprava textu:

Zarovnání textu: do bloku, lze doporučit aktivní dělení slov (nesmí být rozděleny více než dva po sobě jdoucí řádky; Nástroje – Jazyk – Dělení slov), ovšem není podmínkou

Okraje: levý 4 cm, pravý 2 cm, horní 3 cm, dolní 2 cm

Typ písma: Times New Roman *Times New Roman*, Normální (popř. jiné neutrálně působící písmo jako Georgia *Georgia*, Palatino Linotype *Palatino Linotype* či Bookman Old Style *Bookman Old Style*... nedoporučujeme *Arial Arial*, neboť jeho rozlišení obyčejného a kurzívního typu je v množství textu velmi nezřetelné, takže neplní dostatečně svou rozlišovací funkci)

Velikost písma: 12

Velikost písma poznámkového aparátu: 10

Velikost titulků: Titulky názvů kapitol 16 tučně; titulky názvů podkapitol 12 tučně – před textem odsadte jeden řádek; mezititulky 12 tučně – přisadte těsně k textu; případné další dělení 12 tučná kurzíva – přisadte těsně k textu.

Popisky k obrázkům: velikost 10, kurzíva

Řádkování: 2 nebo 1,5 podle rozsahu práce. Záleží na domluvě s vyučujícím.

Odstavce: Jednotlivé odstavce odsazujte (před zahájením práce upravte nastavení odstavců ve svém textovém editoru, popř. využijte tabelátor, nikdy však mezerník!)

Stránkování: dole uprostřed, průběžně (kromě titulního listu)

Poznámkový aparát:

Poznámky v textu vkládejte pomocí příkazů Vložit a Poznámka pod čarou (ikona na liště má podobu **AB¹**), čímž budou čísla poznámek v textu i pod čarou automaticky zařazena v podobě horního indexu. Poznámky vkládejte vždy za interpunkci!

Číslování poznámkového aparátu: průběžně (NE v každé kapitole zvlášť).

Číslovky:

V textu rozepisujte slovy čísla od 1 do 9. Čísla dvojmístná a vícemístná pište číslicemi bez teček a čárek. Správná varianta: 1 000, 1 000 000. (NE: 1.000 apod.). Číselné rozpětí vypisujte, např. 180–183 (NE: 180–3). Věta nesmí začínat číslovkou. Správně: Dne 24. března se stalo... nebo: Dvacátého čtvrtého března se stalo... (NE: 24. března se stalo...) Měsíce nepište číslovkami, ale jejich názvy. O psaní datace v textu viz též Některé zásady, 32)

Mezery, pomlčky, spojovníky:

Po počáteční závorce (stejně jako po počátečních uvozovkách) nedělejte mezeru. Mezery se nedělají ani v rozmezí letopočtů, let či stran kolem pomlčky. Správně tedy je: 1230–1253; s. 33–38.

Je zapotřebí rozlišovat mezi spojovníkem [-] a pomlčkou [–] (Alt 0150).

Pomlčka:

Při udávání rozsahu ve smyslu „až“, např. v rozmezí letopočtů, let, stran používáme pomlčku (s. 121–160, v letech 1850–1852), pokud uvádíme přesné datum, používá se pomlčka oddělená z obou stran mezerami, a to bez ohledu na to, zda je součástí data letopočet nebo ne (30. března – 4. dubna). U výčtu autorů v bibliografickém záznamu, míst vydání nějakého titulu nebo z důvodu potřeby vyjádřit nějakou lineární posloupnost se používá pomlčka oddělená z obou stran mezerami (Živojin Stanojčić – Ljubomir Popović; Prag – Wien – Leipzig; Osa Berlín – Řím – Tokio). Pomlčka oddělená z obou stran mezerami je též interpunkční prostředek pro oddělení vsuvky nebo jiné větné části v rámci složitějšího souvětí (např. Všechny země Evropy – až na několik výjimek – jsou už dnes členy EU; Brno – město uprostřed Evropy).

Spojovník:

Spojovník se naopak používá u složenin vyjadřujících **podvojnost** (Rakousko-Uhersko, Baden-Württemberg, Frýdek-Místek, Unsko-sanský kanton), **vzájemnost** (rusko-turecká válka, česko-jihoslovanské vztahy, uhersko-chorvatské vyrovnání) nebo označujících **správní jednotky** (Brno-město, Sofija-grad). U **dvojic tradičně velmi úzce spjatých** česká

pravopisná pravidla připouštějí psaní bez spojovníku, tedy jako jedno slovo (bosenskohercegovská politika, moravskoslezské obce, rakouskouherský ministr).

Rozlišujte: např. Stefana Georgieva-Stojkova nebo jen Georgieva-Stojkova (jedna osoba) a Bagra Georgieva – Lilija Peneva nebo jen Georgieva – Peneva (dvě osoby).

Rozlišujte také: např. kosovsko-albánská / bosensko-srbská / kypersko-turecká jednání (tj. jednání politiků Kosova a Albánie, resp. Bosny a Srbska, resp. Kypru a Turecka – vztah vzájemnosti) a kosovskoalbánské / bosenskosrbské / kyperskoturecké požadavky (tj. požadavky zástupců kosovských Albánců, resp. bosenských Srbů, resp. kyperských Turků – adjektivní odvozeniny z ustáleného spojení adjektiva a substantiva).

V lingvistických pracích používejte znak spojovníku v případě potřeby naznačit chybějící části slova, tj. místa potenciálního připojení. Např. koncovka *-a*, přípona *-ský*, předpona *pro-*, morfém *-ov-*, interfix *-o-*, kořen *hor-* atd.

Více: www.ujc.cas.cz/poradna 28. 11. 2008

Uvozovky a lomítka:

Dávejte bedlivý pozor na psaní uvozovek – v češtině a slovenštině se píše pouze následujícím způsobem: „“, např. „homo balkanicus“, a ‚, pokud se jedná o výrazy, které již samy v uvozovkách jsou, třeba v textu, který citujete. **Do uvozovek nekládejte jména časopisů, novin, literárních děl, názvy institucí apod.!** V lingvistických pracích se do uvozovek naopak závazně umísťuje sémantický výklad, např. *lesík* „malý les“, *kuře* „mládě kura domácího a jiných ptáků z řádu hrabavých“ apod.

Psaní lomítka: vedlejší/periferní. V případě, že jde o citaci veršů, pak: „*nikada te zaboraviti neću/ mada ja znam/ da tebe više nema (...)/ nikada/ nikada.*“

V lingvistických pracích znamená lomítka pracovní vyjádření alternativy, a to buď písmen, hlásek, morfémů, slov nebo slovních spojení (v takovém případě se píše bez mezer z obou stran – např. *č/ć, ruk-/ruc-/ruč-, Thrákie/Trácie, Podkarpatská Rus/Zakarpatská Ukrajina*), anebo složitějších slovních spojení či vyjádření větného charakteru (tehdy se již používá lomítka oddělené z obou stran mezerami – např. *dělat z komára velblouda / pravja ot mucha slon* „něco zveličovat“).

Používání kurzívy:

Při citaci pramenů či literatury v textu používejte vždy kurzívu, uvozovky jsou součástí kurzívy. Výjimku tu tvoří pouze úzus odborných prací lingvistického charakteru, kde se pro citované pasáže používání kurzívy nedoporučuje. Kurzívou píšeme rovněž názvy děl, novin, časopisů, edicí a latinské výrazy jako *nihili novi sub sole, hic Rhodus hic salta* apod., v lingvistických pracích pak také veškerý zkoumaný jazykový materiál (hlásky, morfémy, slova, slovní spojení, frazémy, věty, ukázky analyzovaného textu). V případě, že do práce začleňujete širší textový kontext zkoumaného jazykového jevu, kurzívou označíte pouze výraz(y), který je/které jsou pro lingvistickou analýzu relevantní, nikoliv celý excerpovaný text. Při zvýrazňování lze kombinovat kurzívu s tučným písmem – vhodnost svého postupu v této věci konzultujte se svým školitelem. Pokud autor v textu uvádí v závorce název díla v překladu, kurzívu použijeme jen pro originální název: *Savršeni krug* (1997, Dokonalý kruh). Platí také pro opačný případ: *Dokonalý kruh* (1997, Savršeni krug).

Psaní názvů v angličtině:

Následující zásada platí jak pro nadpisy a názvy kapitol, tak pro názvy děl a příspěvků: všechna počáteční písmena píšeme velká, s výjimkou spojek *but* a *and*, členů (*a, an, the*) a předložek, které se skládají z pěti a méně písmen (*with, until, after, over* apod.).

Příklady: *History of the Present State of the Greek and Armenian Churches; Mehmed the Conqueror and His Time; Black Hand over Europe.*

Kontrola textu:

Zkontrolovat je nutno mezery mezi slovy tak, aby tam byla vždy pouze jedna. Tedy pomocí Úpravy – Nahradit. Do políčka Najít udělejte dva odklepy mezníkem, do políčka „Nahradit za“ udělejte odklep pouze jeden a pak prohledávejte (Najít další, Nahradit atd.). Také konce odstavců musí být provedeny pečlivě. Zobraze si znaky pro mezery a odstavce (stisknout ¶) a zjistěte, jestli mezi tečkou a znakem pro odstavec není mezera. Jestli ano, tak ji odstraňte. Totéž platí, končí-li odstavec indexem poznámky. Mezi ním a znakem pro odstavec nesmí být mezera, podobně také v případě poznámek. Za tečkou po poznámce již nesmí být další odklep, ale musí následovat hned znak pro odstavec.

Zkratky:

V bibliografických citacích (v Poznámkách a v Seznamu použité literatury; NE v textu!) užívejte následující zkratky:

strana – s. (NE: str., st. apod.), popř. adekvátní zkratku v tom kterém jazyce

číslo – č. (NE: br., No. apod.), popř. adekvátní zkratku v tom kterém jazyce

signatura – sg., folio – f., recta – r., versa – v., karton – kart., rukopis – rkp. popř. adekvátní zkratku v tom kterém jazyce

vydavatel – vyd., popř. adekvátní zkratku v tom kterém jazyce

editor – ed., editoři – eds., Herausgeber – Hg. nebo Hrsg., redaktor – red., popř. adekvátní zkratku v tom kterém jazyce

srovnaj – srov., popř. adekvátní zkratku v tom kterém jazyce

kolektiv – kol., popř. adekvátní zkratku v tom kterém jazyce

V bibliografických citacích používejte zkratky v jazyce, ve kterém práci citujete.

Bibliografické citace:

Citace bibliografických údajů v poznámkách uvádějte podle následujících vzorů, včetně dodržení uvedené interpunkce (při první citaci uvádějte vždy také křestní jméno autora v plném znění):

Citace samostatné publikace:

ŽEMLIČKA, Josef: *Čechy v době knížecí (1034–1198)*. Praha 1997, s. 107.

PROTIĆ, Miodrag (ed.): *Epoha realizma*. Beograd 1966, s. 265–267.

ŠTĚPÁNEK, Vladimír – REJMÁNKOVÁ, Miloslava – ČECHOVÁ, Eva – HRABÁKOVÁ, Jaroslava: *Teorie literatury*. Praha 1965, s. 45.

PROSECKÝ, Jiří a kol.: *Encyklopedie starověkého Předního východu*. Praha 1999, s. 25–27.

Etnografija na Bălgarija I–III. Sofija 1980–1985, s. 99–102. (nemá uvedeného autora ani editora)

Citace článku z časopisu a novin:

ŠMAHEL, František: Počátky pražského obecného učení. Kritické reflexe k jubileu jednoho „národního monumentu“. *Český časopis historický* 96, 1998, s. 253.

CVITAN, Grozdana: Zrcala suočavanja. *Vjesnik* (Zagreb), 20. 10. 2004, popř. i udání strany

Citace článku z časopisu, ve kterém jsou čísla ročníku stránkovaná samostatně:

FROLEC, Václav: Směry a metody v evropském bádání o lidovém stavitelství. *Národopisný věstník československý* 5–6, 1970–1971, č. 2, s. 141–173.

ČOLOVIČ, Ivan: Zašto se gordeem s Balkanite? *Bălgarska etnologija* 33, 2007, kn. 1, s. 5–9.

Citace článku ze sborníku nebo výboru z literární či jiné tvorby:

RILEY-SMITH, Jonathan: Families, Crusades and Settlement in the Latin East, 1102–1131. In: Mayer, H. E. – Müller-Luckner, E. (Hrgs.): *Die Kreuzfahrerstaaten als multikulturelle Gesellschaft. Einwanderer und Minderheiten im 12. und 13. Jahrhundert*. Schriften Historischen Kollegs. Kolloquien 37. München 1997, s. 9.

KORDIOVSKÝ, Emil: Periodika jihomoravských archivů. In: *Kulturní periodika na Moravě. XXIV. Mikulovské sympozium 1996*. Mikulov 1997, s. 53–59.

POSPÍŠIL, Ivo: Změna literárněvědného paradigmatu: pokus o česko-slovenský dialog. In: Pospíšil, Ivo – Zelenka, Miloš (eds.): *Literatury v kontaktech. Jazyk – literatura – kultura. Brněnské česko-slovenské texty k slovakistice*. Brno 2002, s. 21–33.

CAMUS, Albert: Cizinec. In: CAMUS, Albert: *Romány a povídky*. Praha 1969, s. 53.

Citace z předmluv:

REĐEP, Draško: O Andrićevo pripovedanju. In: ANDRIĆ, Ivo: *Pripovetke*. Beograd 1977, s. 34.

Citace recenze:

DOROVSKÝ, Ivan (rec.): Weithmann, Michael W.: Balkán. 2000 let mezi Východem a Západem. Praha 1996. *Ethnologia Europae Centralis* 5, 2001, s. 90–91.

Citace diplomové apod. práce:

MACHOVÁ, Barbora: *Bulharská etnologie po roce 1989*. Bakalářská diplomová práce 2007. Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Válka, Ph.D. Ústav evropské etnologie FF MU Brno.

Citace literatury nebo pramenů z internetu:

celá internetová adresa bez hypertextového odkazu a datum stažení informace:

http://en.wikipedia.org/wiki/Miladinov_Brothers 11. 3. 2008

(nestačí www.wikipedia.org)

Jde-li na internetu o **článek či jinou práci, která má název a autora**, pak citujte stejně jako v případě tištěných prací a celý citát umístěte dle charakteru citované publikace do seznamu sekundární literatury, nebo do pramenů. Např.:

PETROVIĆ, Petar: Unutrašnja nezavisnost za Kosovo. *Vesti B92*, 30. ledna 2007 [online]. Dostupné z <http://www.b92.net/info/vesti/nav_id=229985>. 4. 3. 2008

KUČERA, Karel: S ženou na pouť do Kyjova. *Naše řeč*, 3/27 (1974), s. 139–142 [online]. Dostupné z <<http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=5772>>. 11. 7. 2019

Citace při opakování již uvedeného díla:

Název zkracujte po první podstatné jméno: ŽEMLIČKA, J.: *Čechy*, s. 36.

Při opakování autora těsně po sobě:

Týž: *Století posledních Přemyslovců. Český stát a společnost ve 13. století*. Praha 1986, s. 83.

Při opakování autora i díla těsně po sobě: Tamtéž, s. 85–86.

Při opakování autora, díla i stránky těsně po sobě: Tamtéž.

Pokud v jedné poznámce citujete více prací, odděluje je vzájemně středníkem, např.:

BOTÍK, J.: *Etnická história*, s. 28; LANGER, J.: *Muzea*, s. 59.

nebo: BOTÍK, J.: *Etnická história*, s. 11–12; srov. týž: *Enkláva*, s. 495.

Jiné než první vydání jedné práce se označuje horním indexem za rokem vydání:

ŠMAHEL, František: *Husitská revoluce I. Doba vymknutá z kloubů*. Praha 1985², s. 135.

V poznámkách uvádějte konkrétní použitou stranu (strany) práce.

Výše uvedenými citačními pravidly se řiďte i v bibliografii (Seznamu použité literatury). U časopiseckých a sborníkových článků uvádějte v bibliografii celý rozsah stránek, tj. včetně cizojazyčných abstraktů (resumé) a včetně souvisejícího obrazového doprovodu.

Citace vydaných pramenů:

Uveďte nejprve název edice a v závorce zkratku, která bude v poznámkách dále používána: *Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae* (= CDB) V-2. Eds. J. Šebánek et S. Dušková. Prae 1981, s. 181–182, č. 591.
Dále jen: CDB V-2, s. 182, č. 592.

Citace nevydaných pramenů:

Při citacích nevydaných pramenů uveďte nejdříve plný název archivu, místo jeho sídla, název a označení fondu, signaturu, resp. inventární číslo, a folio nebo stranu.
Moravský zemský archiv Brno: fond E 28 *Jezuité v Olomouci*, sg. P 3/9, f. 15r. Dále pak zkracujeme např. MZA: fond E 28, sg. P 3/9, f. 15.

Místa vydání uvádějte vždy v původním znění: Prag, Paris, Wien, Sofija, nikoli Praha, Paříž, Vídeň, Sofie.

Pokud bylo citované dílo vydáno ve spolupráci několika vydavatelů, píšeme následovně: Beograd – Zagreb – Sarajevo 2002.

Není potřeba uvádět vydavatele. Stačí místo a rok vydání.

Pokud není uvedeno místo vydání, pak: s. l. (sine loco = bez místa); pokud není uvedeno datum: s. d. (sine dato = bez data)

Pokud znáte chybějící údaje – místo vydání, rok vydání, celé křestní jméno autora, jméno a příjmení autora v případě, že je uvedena pouze zkratka apod., uveďte je v hranatých závorkách (Alt 91, Alt 93): [Sofija], [1912], [Zagreb 1858], V[ladimír], Ki [KOEV, Ivan] atd.

Odkazy na citovanou literaturu v lingvisticky zaměřených pracích:

Úzus odkazování na citovanou literaturu v lingvistice bývá odlišný – na citovaný zdroj nemusí být odkazováno číselným indexem k příslušné poznámce pod čarou, kde je poté uvedena úplná bibliografická informace (nebo částečná při opakování), ale autor, popř. název publikace či její zkratka se zároveň s rokem vydání a stránkou uvedou přímo v textu v závorce za nebo před citovanou pasáží (tzv. harvardský systém), např. (Škiljan 2002: 66), (Silić – Pranjković 2005: 313–314), (EŠČ 2002: 298), (Čechová a kol. 2008: 230), (Videnov 2013: 214). Při opakování autora, díla i stránky těsně po sobě: (Tamtéž); při opakování autora a díla těsně po sobě: (Tamtéž: 85–86). Opakuje-li se pouze autor, celý odkazující záznam se píše nově. Úplný bibliografický údaj o citovaném zdroji je pak v Seznamu použité literatury uveden řazený abecedně podle použitých odkazů, v našich případech tedy:

Čechová a kol. 2008: ČECHOVÁ, Marie – KRČMOVÁ, Marie – MINÁŘOVÁ, Eva: *Současná stylistika*. Praha 2008.

EŠČ 2002: KARLÍK, Petr – NEKULA, Marek – PLESKALOVÁ, Jana (eds.): *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha 2002.

Silić – Pranjković 2005: SILIĆ, Josip – PRANJKOVIĆ, Ivo: *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*. Zagreb 2005.

Škiljan 2002: ŠKILJAN, Dubravko: *Govor nacije. Jezik, nacija, Hrvati*. Zagreb 2002.

Videnov 2013: ВИДЕНОВ, Михаил: Към българската джендърлингвистика. In: *Славянските езици отблизо. Сборник в чест на 70-годишнината на доц. Янко Бъчваров*. Съставители: Маргарита Младенова, Радост Железарова. София 2013, с. 212–220.

Užitečné odkazy:

http://www.sci.muni.cz/uk/uk_new/vyuka/2007/07_metodika_odborneho_textu.pdf 28. 11. 2008

<http://www.cs.vsb.cz/DP/psani.textu.html> 28. 11. 2008

http://www.gis.cvut.cz/students/vyuka/doktorand/MetVyzk_Maier_2.pdf 17. 9. 2008

http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/FF-katedry/kae/Metodologie_odborne_prace_-_opory.pdf 17. 9. 2008

<http://www.ujc.cas.cz/poradna> 28. 11. 2008

Doporučená literatura:

ŠANDEROVÁ, Jadwiga: *Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách: několik zásad pro začátečníky*. Praha 2007.

KATUŠČÁK, Dušan – DROBÍKOVÁ, Barbora – PAPÍK, Richard: *Jak psát závěrečné a kvalifikační práce*. Nitra 2008.

ECO, Umberto: *Jak napsat diplomovou práci*. Olomouc 1997.

Pravidla českého pravopisu (nejnovější akademické vydání).

Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost (pokud možno nejnovější vydání).

Akademická příručka českého jazyka. Praha 2014.

Příruční mluvnice češtiny. Praha 1995 (nebo novější vydání).

Zpracovali: Helena Bočková – Pavel Krejčí – Petr Stehlík – Václav Štěpánek

Brno, březen 2021